

Nr 18

Allmänna beredningsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om inrättande av ett förlag och en bokhandel för det statliga, kommunala och internationella trycket.

I en inom andra kammaren väckt, till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion, II: 120, har fru *Thorsson* hemställt, att riksdagen måtte genom skrivelse till Konungen anhålla om en utredning angående inrättande av ett förlag och en bokhandel för det statliga, kommunala och internationella trycket.

I motionen erinras om bokutredningens betänkande av år 1952, där man kom till den slutsatsen, att ett statligt bokförlag ej var av behovet påkallat. Däremot förordades en samordning av statens officiella publiceringsverksamhet. Ingendera frågan har emellertid sedan aktualiserats.

Distribution och försäljning av det statliga trycket är, framhåller motiönären bl. a., ej tillfredsställande ordnade. Riksdagstryck distribueras av riksdagens tryckeriexpedition, Svensk författningssamling av det företag, som omhänderhar tryckningen, Statens officiella utredningar och Sveriges officiella statistik av ett privat bokhandelsföretag. Försäljning av internationellt tryck omhänderhas av ett annat enskilt bokhandelsföretag. Genom att distributionen är ineffektivt ordnad får allmänheten icke alltid reda på förekomsten av många publikationer, varigenom försäljningen blir mindre än vad den borde kunna bli. En samordning skulle kunna åstadkommas genom inrättandet av ett bokförlag i kombination med detaljhandel. Nettokostnaderna skulle blott behöva bli obetydliga, och det förefaller troligt, att det skulle innebära en besparing för statsverket. I exempelvis England är dylik verksamhet organiserad på ett föredömligt sätt.

Utskottet har inhämtat yttrande från statskontoret och Svenska bokhandlareföreningen.

Statskontoret erinrar om att det i yttrande över bokutredningens betänkande icke heller funnit frågan om inrättandet av ett statligt bokförlag aktuell. I övrigt hänvisar statskontoret till bifogat yttrande av tryckeriintendenten.

Denne anför att distributören nu erhåller 15 % av det åsatta försäljningspriset å statlig publikation. Om försäljningsvärdet uppskattas till omkring en miljon kronor årligen, skulle 150 000 kronor kunna disponeras för driftkostnader av ett tänkt förlag, vilket sannolikt icke skulle vara tillräckligt.

Vissa investeringskostnader torde dessutom få påräknas. Bokhandlarna får i regel tillräkna sig 25 % av försäljningspriset. Med tanke på det mycket tillfredsställande distributionssystem, som uppbyggts, synes detta icke oskäligt. Att ett samordnande mellan det internationella och kommunala trycket och det statliga skulle medföra några fördelar förefaller icke troligt. Snarare kan man befara, att en sådan samordning skulle vara ägnad att komplicera tillhandahållandet av det statliga trycket.

Svenska bokhandlareföreningen framhåller, att en jämförelse med de brittiska förhållandena måste bli grovt missvisande. Den engelska bokhandeln för icke lager på samma sätt som den svenska. Den statliga brittiska bokhandelsverksamheten har för övrigt enligt en officiell rapport gått med avsevärd förlust.

I svensk bokhandel söker man alltid anskaffa önskad litteratur. När det gäller anskaffning av mindre vanligt tryck, t. ex. vissa kommunala publikationer, kan man insända rekvisition till AB Seelig & Co, som har en särskild avdelning för detta ändamål. Vad det statliga trycket beträffar förmedlar samma företag så gott som dagligen stora beställningar av riksdagstryck. Svensk författningssamling och Statens offentliga utredningar distribueras av resp. AB P. A. Norstedt & Söner och AB Nordiska Bokhandeln. Med båda dessa företag har Seelig & Co utmärkta förbindelser, varför allmänheten utan nämnvärt dröjsmål kan erhålla de önskade publikationerna. Föreningen kan därför icke finna, att inrättandet av ett bokförsäljningsställe för officiellt tryck i Stockholm skulle medföra någon förbättring.

Inrättandet av ett statligt bokförlag har bokutredningen redan tagit klart avstånd från, och det finns enligt föreningen ingen anledning att tillgripa en sådan åtgärd.

Utskottet. Frågan om inrättande av ett statligt bokförlag har prövats av bokutredningen (SOU 1952: 23). Utredningen ansåg icke att behov förelåg av ett dylikt förlag. En allmän samordning av statens officiella publiceringsverksamhet syntes däremot utredningen av vissa skäl både önskvärd och nödvändig, men utredningen fann icke frågan härom vara av samma räckvidd som spørsmålet om statlig förlagsverksamhet. I yttrande över betänkandet har bl. a. statskontoret intagit samma ståndpunkt som utredningen till frågan om ett statligt förlag.

Bokutredningen har vid sina överväganden utgått ifrån att det statliga förlaget skulle vara av mera allmän karaktär, d. v. s. att verksamheten skulle avse tryckalster av varjehanda slag, medan motionärens förslag

synes gälla ett förlag för endast officiellt tryck. Det torde enligt utskottets mening föreligga stor risk för att driften av en på detta sätt begränsad förlagsverksamhet komme att stöta på avsevärda ekonomiska vanskligheter. Motionären har som exempel på hur dylik statlig förlags- och bokhandelsverksamhet kan ordnas åberopat "Her Majesty's Stationary Office" i England. Helt nyligen har på nämnda statsförlag utgivits en utredning om den engelska staten som förläggare och bokhandlare. Utredningen visar visserligen, att förlagsverksamheten lämnat ett visst överskott, men enligt utskottets mening är det, med hänsyn till de påtagliga olikheterna i förutsättningar, icke möjligt att härav draga några bestämda slutsatser för svenska förhållanden. Även om man genom ett statligt bokförlag skulle kunna erhålla större spridning av det officiella trycket, synes det tveksamt om ökningen kan beräknas bli så stor att rörelsen bleve ekonomiskt bärande. Härtill kommer att man, såvitt utskottet kunnat finna, hittills icke från det allmännas sida ansett sig kunna emot de privata förlagens handhavande av det officiella trycket rikta några anmärkningar för oskäliga marginaler e. d.

Vad beträffar den del av den föreslagna verksamheten som avser statlig bokhandelsrörelse synes ekonomiska betänkligheter kunna göras än starkare gällande än i fråga om förlagsrörelsen. Då motionären emellertid icke synes ha ifrågasatt någon enbart på bokhandel inriktad statlig verksamhet, har utskottet icke ansett sig ha anledning att gå närmare in på denna fråga. Utskottet vill endast erinra om att den förenämnda engelska utredningen visade förlust på bokhandelssidan och att, enligt vad statskontoret uttalat, de svenska bokhandlarnas marginaler är skäliga och det av dem uppbyggda distributionssystemet tillfredsställande.

Utskottet har med det ovan sagda icke avsett att som sin mening förklara, att samordningen av den officiella publiceringsverksamheten nu skulle vara till alla delar tillfredsställande. Det har emellertid synts utskottet att övervägande skäl, huvudsakligen av ekonomisk art, talar för att den av motionären anvisade vägen för att åstadkomma bättre förhållanden icke är lämplig. Utskottet har även fäst avseende vid att frågan om ett statligt bokförlag för kort tid sedan prövats av en offentlig utredning.

Under åberopande av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

att motion II: 120 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 mars 1957

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Wolgast*, Jonsson, John Wiktor, Andersson, Axel, Larsson, Lars, fru Nilsson och fru Hamrin-Thorell;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Svedberg, herrar Braconier, Königson, Andersson i Björkäng, Östrand, Nihlfors, Carlsson i Huskvarna, Nyhage, Adamsson*, fru Jäderberg* och herr Svensson i Kungälv.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.